Perustuslakivaliokunta

Perjantai 9.10.2026 klo 8.45—11.02

Läsnä
puheenjohtaja Heikki Vestman kok
varapuheenjohtaja Onni Rostila ps (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Petri Honkonen kesk (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Arja Juvonen ps (5, 6) (4 osittain)
jäsen Atte Kaleva kok (5, 6) (4 osittain)
jäsen Teemu Keskisarja ps (5, 6) (4 osittain)
jäsen Johannes Koskinen sd
jäsen Mats Löfström r (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Krista Mikkonen vihr (4 osittain)
jäsen Johanna Ojala-Niemelä sd (4, 5, 6) (3 osittain)
jäsen Henrik Vuornos kok (5, 6) (4 osittain)
jäsen Johannes Yrttiaho vas (4, 5, 6) (3 osittain)
varajäsen Jani Mäkelä ps (5, 6) (4 osittain)
varajäsen Mikko Polvinen kesk (1, 2, 3, 5, 6) (4 osittain)
varajäsen Ville Valkonen kok (4 osittain)

Sihteerit
valiokuntaneuvos Johannes Heikkonen
valiokuntaneuvos Lauri Koskentausta
valiokuntaneuvos Liisa Vanhala

1. Nimenhuuto

Toimitettiin nimenhuuto. Läsnä oli 3 jäsentä.

2. Päätösvaltaisuus

Todettiin, että kokous ei ollut päätösvaltainen.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle lastensuojelulaiksi ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 182/2026 vp

Asiantuntijalausunto HE 182/2026 vp PeV 09.10.2026 hallitusneuvos Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto A 3
Asiantuntijalausunnon liite HE 182/2026 vp PeV 09.10.2026 hallitusneuvos Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö Asiantuntijalausunto B 3
Asiantuntijalausunto HE 182/2026 vp PeV 09.10.2026 professori Toomas Kotkas Asiantuntijalausunto C 3
Asiantuntijalausunto HE 182/2026 vp PeV 09.10.2026 apulaisprofessori Anu Mutanen Asiantuntijalausunto D 3

Valmis
5.0

Valiokunnassa olivat kuultavina:
- hallitusneuvos Tiina Muinonen, sosiaali- ja terveysministeriö, liite
- neuvotteleva virkamies Susanna Hoikkala, sosiaali- ja terveysministeriö
- professori Toomas Kotkas, liite

Valiokuntaan on saapunut kirjallinen lausunto:
- apulaisprofessori Anu Mutanen, liite

4. Hallituksen esitys eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 121/2026 vp

Valiokunnan lausuntoluonnos Hallituksen esitys eduskunnalle rikostiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi A 4
Eriävä mielipide HE_121_2026vp_eriävä_mielipide_Yrttiaho.pdf B 4

Merkittiin, että kokous tuli päätösvaltaiseksi.

Sihteeri esitteli lausuntoluonnoksen.

Valiokunta kävi yleiskeskustelun.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä valiokunta hyväksyi lausuntoluonnoksen muutettuna.

Päätettiin korvata kappale 2 seuraavalla kappaleella: "Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan ehdotetuissa rikostiedustelutoimivaltuuksissa on kysymys ennen muuta perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattuun yksityiselämään puuttumista tarkoittavista toimivaltuuksista, minkä vuoksi näitä ehdotuksia tulee arvioida perusoikeuksien yleisten rajoitusedellytysten kannalta. Yksityiselämän suojan lähtökohtana on, että yksilöllä on oikeus elää omaa elämäänsä ilman viranomaisten tai muiden ulkopuolisten tahojen mielivaltaista tai aiheetonta puuttumista hänen yksityiselämäänsä. (HE 309/1993 vp, s. 52/II)"

Päätettiin lisätä kappaleen 5 loppuun uusi virke seuraavasti: "Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan vakavan rikollisuuden estäminen ei ole suoraan rinnastettavissa perus- ja ihmisoikeuksiin puuttumisen perusteella kansalliseen turvallisuuteen (ks. esim. PeVL 16/2011 vp, PeVL 35/2026 vp, PeVL 36/2018 vp ja PeVL 57/2018 vp) ja tuomio 6.10.2020, La Quadrature du Net ym., C-511/18, C-512/18 ja C-520/18, 136 kohta), minkä vuoksi ehdotettua sääntelyä ei voida arvioida pelkästään siviili- ja sotilastiedustelusta annetun valiokunnan lausuntokäytännön valossa."

Päätettiin poistaa kappale 7.

Päätettiin muuttaa kappaleen 13, josta oli tullut kappale 12, viimeinen virke kuulumaan seuraavasti: "Ottaen huomioon, että rikostiedustelussa irtaannutaan konkreettisesta ja yksilöidystä rikosepäilystä, eikä toimivaltuuksien käytölle ehdoteta erityisiä edellytyksiä, valiokunnan mielestä perustuslaista johtuvista syistä rikostiedustelukeinojen käyttämisen yleiseksi edellytykseksi on asetettava välttämättömyys."

Päätettiin korvata kappaleen 14, josta oli tullut kappale 13, toiseksi viimeisen virkkeen sanat "on syytä täsmentää" sanoilla "on täsmennettävä".

Päätettiin korvata kappaleen 15, josta oli tullut kappale 14,viimeinen virke seuraavilla virkkeillä: "Valiokunnan mielestä sääntelyn täsmällisyyden ja tarkkarajaisuuden vuoksi tämän nyt vain perusteluista ilmenevän sääntelyn soveltamisalan rajauksen on käytävä ilmi myös säännöstasolta. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan mielestä sääntelyä olisi mahdollista täsmentää esimerkiksi nostamalla säännöskohtaisissa perusteluissa olevia edellytyksiä säännöstasolle."

Päätettiin korvata kappaleen 19, josta oli tullut kappale 18, viimeisen virkkeen sanat "olisi syytä" sanoilla "tulee valtiosääntöisistä syistä".

Päätettiin korvata kappaleen 20, josta oli tullut kappale 19, viimeisen virkkeen sana "tulisi" sanalla "tulee".

Päätettiin muuttaa kappale 23, josta oli tullut kappale 22, kuulumaan seuraavasti: "Vaikka 3 momentissa tarkoitettu kohdentaminen muuhun henkilöön on tarkoitettu perustelujen mukaan (s. 146) poikkeukselliseksi, muodostuu se perustuslakivaliokunnan mielestä perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta ongelmallisella tavalla avoimeksi oikeasuhtaisuuden sekä tarkkarajaisuusvaatimuksen kannalta. Lisäksi ehdotettu säännös on ongelmallinen edellä mainitun perustuslakivaliokunnan lausuntokäytännön sekä EIT:n ja EUT:n ratkaisukäytännön kannalta. EIT:n ratkaisukäytännössä on esimerkiksi edellytetty arviointia siitä, kuinka läheinen ja minkä laatuinen on henkilön yhteys rajoituksen perusteena olevaan rikolliseen toimintaan ja pidetty EIS 8 artiklan vastaisena toimintaa, jossa viranomaisten ei tarvinnut osoittaa todellista tai oletettua yhteyttä toimenpiteen kohteena olleen henkilön ja estettävän uhkan välillä (Szabó ja Vissy v. Unkari, 12.1.2016, 67 kohta). Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotetussa 3 momentissa ei tällaista riittävällä tavalla edellytä, koska oletettua osallisuutta siinä tarkoitettuun uhkaan ei tarvitsisi arvioida. siinä asetetut edellytykset kytkeytyvät keskeisimmin erittäin pätevin perustein tehtyyn olettamaan henkilöllä olevasta uhkaa koskevasta tiedosta eikä oletettua osallisuutta suhteessa uhkaan tarvitsisi arvioida. Perustuslakivaliokunnan mielestä perusoikeuksiin puuttuvan sääntelyn oikeasuhtaisuuteen sekä tarkkarajaisuuteen ja täsmällisyyteen liittyvistä syistä 1. lakiehdotuksen 5 b luvun 5 §:n 3 momenttia on välttämätöntä rajata siten, että momentissa tarkoitetulla henkilöllä on oltava yhteys rikolliseen toimintaan, johon rikostiedustelutoimivaltuuden käyttö liittyy. Tällainen muutos on edellytyksenä 1. lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisjärjestyksessä."

Päätettiin lisätä valiokunnan päätösesitykseen "4 §:stä".

Ed. Yrttiaho ehdotti, että valiokunnan päätösesityksen tulisi kuulua seuraavasti: "Perustuslakivaliokunta esittää, että 1. lakiehdotusta ei voida käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä."

Ehdotus raukesi kannattamattomana.

Valiokunta päätti yksimielisesti pitää käsittelyä asian ratkaisevana käsittelynä.

Ed. Yrttiaho varasi tilaisuuden eriävän mielipiteen jättämiseen. Ilmoitettiin, että eriävä mielipide on jätettävä sihteerille klo 12.00 mennessä.

Lausuntoon jätettiin eriävä mielipide: ed. Yrttiaho.

Asian käsittely valiokunnassa on päättynyt.

5. Muut asiat

Muita asioita ei ollut.

6. Seuraava kokous

Ilmoitettiin, että valiokunnan seuraava kokous on tiistaina 13.10.2026 klo 9.30.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Valiokuntaneuvos Liisa Vanhala